

10. szám. 1869. Március 11.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
 az „**ATHENAEUM**”
 IROD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasabos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1869.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM”
 (BEÁLLÓTT ENICH GUSZTÁV-FÉLE)
 NYOMDÁBAN.

TARTALOM.

Cikkek: „A gácsi vár.” *Kálniczky Gyulától.* — „Panasz és vigasz.” (Költevény.) *Szemere Miklóstól.* — „Illésházy István.” (Történelmi rajz.) *Timkó Józseftől.* — „Testvér-fővárosunk egyik nevezetessége.” (Vége.) — „Az eddystonei világító torony az angol partokon, a mult februáriusi viharok alkalmával.” — „A koldus-leány.” (Beszély.) *Közlí: Pászlaszky József.* — „Egy hét története.” *Vadnai Károlytól.* — „Vegyes közlemények.” — „Irodalom.” — „Zenészet.”

„Szerkesztői üzenetek.” — „A kiadóhivatal üzenetei.” — „Ujdonságok.”

Népek: Gácsvár és a gácsi posztógyár. (Kálniczky rajza.) — Hídeg zuhanok a buda-rácvárosi gőzfürdőben. Törülköző terem a buda-rácvárosi gőzfürdőben. Olvasó- és pihenő-terem a buda-rácvárosi gőzfürdőben. (A testvér-fővárosunk egyik nevezetessége” c. cikkhez.) — Az eddystonei világító torony az angol partokon, a mult februáriusi viharok alkalmával. — A koldusleány. (Hason című elbeszélésünkhöz.)

Irodalom.

— (A „*Természettudományi Közöny*”), a magyar term. tudományi társulat ezen új folyóiratának II-dik és III-dik füzetét most jelent meg Szily Kálmán titkár által szerkesztve, kit méltó elismerés illet a munkálatok helyes megválasztásáért; mert például a két füzet közleményei is nemcsak a szakembereket elégíthetik ki, de egyszerűs mind megérthető és így vonzó olvasmányt nyújtanak a műveltebb laikus közönségnek is. Ha így halad a közöny szerkesztése, Szily Kálmán titkársága alatt fog kezdődni a társulat virágzása.

— (Jókai Mór „*A szerelem bolondjai*”) című négykötetes gyönyörű regénye, mely Magyarország királyneijának figyelmét is felkeltötte, most jelent meg az „Athenaeum” kiadásá-

ban. Jókai könyvei nemcsak hölgyeink előtt kedvesek; hanem kedves humorok, ragyogó irályuk és magyaros szellemük miatt férfaink is örömet olvasnak azokat, a miért hiszük, hogy ez új regénye ép úgy, mint a többi, rövid időn második kiadást ér. A 4 kötet ára 4 ft.

— (A „*gavallér-politikusok*”) a Kisfaludy-társaság által jutalmazott szatira; írta Szász Károly s egy kis füzetkőben kiadta Ráth Mór. Ára 20 kr.

— (A „*ingallanok tüzkárterítésének állami szervezéséről*”) című röpirat is jelent meg Ráth Mórnál, Weisz Bernát Ferencnél. Figyelemreméltó röpirat ez, mely fölött mind a törvényhatóságoknak, mind az orsz. képviselőknek érdemes gondolkodniok.

Zenészet.

— („*Cigány vagyok, rest a nevem*”) című zongorára alkalmazott csárdás jelent meg Herdy Ferenc karnagytól, Táborzsky és Parsch műkereskedésében. Ára 60 kr.

— („*Mansfeld-Polka*”) zongorára szerzé Körner Antal kiadta Táborzsky és Parsch. Ára 50 kr. Megjegyzendő, hogy az a Mansfeld egy frivol német népdalokné.

Szerkesztői üzenetek.

— **Lasztóca:** Sz. M-nak. Hogy mindkettőt megkaptuk, elismerésünk róla mai számunkban található. Arra a bajra csak azt mondjuk: hogy ego jam vidi alios ventos! pedig a legkritikusabb években. A többire magánlevélben fogunk válaszolni.

— **Az élesei t. olvasó-egyletnek** e lap szerkesztője tiszteleti tagul választásánál őszinte köszönetünket, s elismerésünket azért, hogy viharos politikai pártküzdéseink közt is az ismeretterjesztő irodalom iránt kiváló érdeklődéssel viseltetik.

— **Berkibe:** I. Gy-nak. Thyly Kálmán barátunk kezébe juttattuk. Azok a másneműek nálunk nem jelenhetnek meg.

— **Posten:** D. M-nak. A kérdéses kellemetlen vendéggel volt szerencsétlenül sajtó tapasztalatunk után két ízben is megismerkedhetni. Itt nagyon hiányosan van jellemezve. A régibb küldemény hasonló kidolgozásban minden szépirodalmi készülvényben is megtalálható.

— **Kolozsvárott:** V. L-nak. Nagyon pogány versek ezek s a mellett ily béna szülöttek, a melyeken a spártaiak — hogy elpusztuljanak — találni szoktak. A spártaiak példáját követni sokszor igen dicséretes, mi pedig ezuntal ily dicséretes do got egykesszín véghezvinni.

— **Sz. Ö-nak.** A rövid népmeseterő cikk testvér-lapunkban, a „*Heti Postá-ban*” fog jönni.

— **Posten:** M. T. és Sp. L. uraknak. A kérdés megfajtsót csak személyes találkozáskor adhatnók. „Anyos”-ról jönni fog, valamint a többi apró ismeretterjesztő cikk is.

— **Szatmárra:** Orlaynak. Kívánsága szerint utnak indítottuk.

— **Kajdacsan:** Cs. Zs-nak. Az óbiratokat a történet-tu-

dományi társulat titkárának küldtük el. A lecszabb cikket talán fel fogja használni a „*Hazánk*.”

— **Langer Viktor** urat kérjük, sziveskedjék a nála levő kéziratot a hozzátartozókkal együtt hozzánk mielőbb be-
kíldeni.

— **Posznya:** N. K-nak. Ezeket az előttiünk egészen új adatokat érdemes volna megcáfollatlanságukig nyomoniz. Annak a másik kéltőnek posznyai laka már volt ismertette.

A kiadóhivatal üzenetei.

— **Csornára:** *Berezsky János urnak.* F. évi január 4-dikén a csornai postán térítmény mellett feladott s 3 frrtal terhelt levele sohasem érkezett hozzánk. E helyett reklamációjával egyidejűleg, f. március 10 4-dikén postai utalványozás útján küldé meg hozzánk a csornai postahivatal az ön 3 frrtját, a ugyanezen napon küldé *Flarád*-ról Csapó Sándor nr 1 ft 50, *Szili-Sárkányról* a kaszinó 1 ft 50, *Szováthról* Ságby Gábor ur s ismét *Szili-Sárkányról* Potyondy Rozália urhölgy 3 frrtnyi előfizetési pénzét. Hogy ily körülmények közt a csornai postahivatal terhelé a hiba, világos, sőt alkalmasint büntény is forog fon: miután ön hozzánk egy, a csornai postahivatal által 1869. jan. 5-dikén 3 frrtal terhelt levélről kiállított receptsét küldött be, mely helyett azonban mi csak egyszerű utalványt kaptunk, a mely utalványért porto fejében csak 10 kr. fizetendő, míg önnel 20 krt fizettettek. Ohajtandó, hogy a pesti főpostainagzatóság vegye tudomásul alárendeltjeink ily bűnös zsarolását.

Ujdonságok.

* (A *Zágrábi utra*) hetfőn reggel indult el a fedjelmi pár. Két külön vonat vitte ő felségeiket és a kíséretet Zágráb felé. Az egyik vonat a királyt

szállítá kíséretével, míg a másik a királyné és udvari személyzete számára volt fentartva. A szolgál-személyzet egy része már előbb elutazott

Ötödik évi folyam.

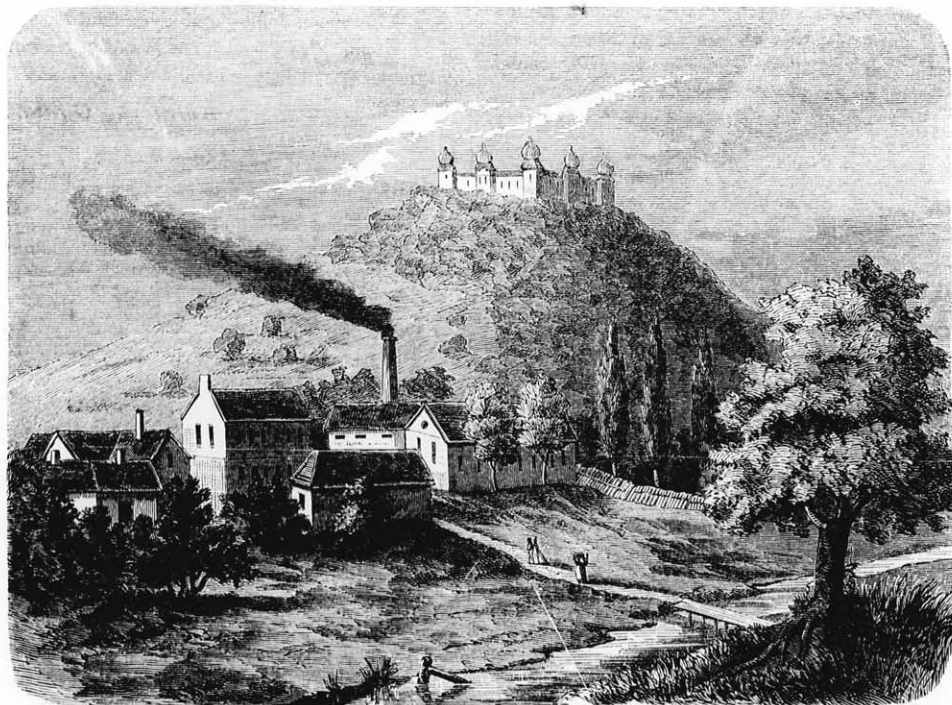
10. szám.

Pest, 1869. Március 11-én.

A g á c s i v á r.

Azon kies völgynek, melyben Losonc fekszik, festői háttérét Gács képezi, melynek igen diszes magas hegyen emelkedő, most is ép vára magasan

— eredetéről különféle vélemény van. Bél Mátyás szerint galíciai bevándorlók alapították volna, a mit a városnak tót neve: „Halics“ is bizonyítani

Gácsvár és a gácsi posztó-gyár. (Rajz. Kálniczky.)

kiemelkedik a környékbeli erdőkoszorúzott hal-
mokok közül.

Gács várának — mely fő figyelmünket érdekli

látszik. Vannak, a kik a vár alapítását a kunok
egyik vezérének, Genacsnak tulajdonítják, míg
más vélemény szerint Giskra cseh vezér építette.

Bármiként legyen a dolog, annyi azonban mindeusztára bizonyos, hogy már Mária s Erzsébet királynék idejében fenállott, mit bizonyít azon népköltészeti maradvány is, mely a nép ajkán jelenleg is él:

„Vágd fiam, vágd Forgách!
Tied leszen Ghymes és Gács!“

mely szerint Forgách Balázs jutalmul kapta Kis Károly meggyilkolásáért.

A csehek magyarországi uralma alatt ezek kezébe került, s Giskra 1433-tól 1452-ig lakott benne, s onnan retgettette a vidéket kirohanásaival.

1544-ben az országgyűlés leromboltatta a várat, melyet 1612-ben Forgách Zsigmond jelenlegi alakjában újra fölépített.

Tökölly 1678-ban Balassa Imrével megtámadta, s a vár valamennyi ágyuját magával vitte. 1702-ben Rákóczy Ferenc ostromolta, s be is vette és őrséget is hagyott benne, de a Rákóczy-forradalom megszűntével ismét a Forgách-család birtokába került, s azóta folyton birtokában van. A legújabb időben Antal, József és Sándor grófok közösen bírták, miglen a mult években történt osztozkodás alkalmával a vár Forgách József grófnak jutott.

Nem kisebb nevezetességü s fontosságú — a

menyiben hazai iparunkat érdeklí — a gácsi országos híri posztógyár, melyet 1762-ben Forgách Antal építtetett, s melyhez később 1792-ben finom-posztó gyártás is csatoltatván, egyike lett hazánk legnagyobb posztógyárainak, s e tekintetben még mai napig is egyedül áll. 1800-ban részvénytársulat vette meg, s ügyes szakvezetők megnyerése által folyton oda törekedett, hogy a vállalat szilárdságát fentartsa. Mindazonáltal szerény nézetünk szerint a vállalat jövedelmezőbbé tételére, s a gyártmányok szélesebb körben való elterjedésére igen célszerű lett volna, ha a társulat több rakhelyet nyitott volna az országban, mivel azon öt raktár, mely egész Magyarországon létezik, hazánk ezen legnagyobb posztógyárának gyártmányai számára igen kevés. Különb — mi szerintünk szintén nagy hiba — a társulat nem törekedett a külföldi sokkal rozszabb e nemü gyártmányokkal konkurrálni, mit a posztó árának lejjebb szállítása által okvetlenül elérhetett volna.

Mi azonban hisszük, hogy magyarországi iparunk s kereskedelmünk emelkedése s különösen a Losoncon épülő posztógyár föllállítása által az illetők arra lesznek utalva, hogy a mult idők mulasztásait helyre pótolják.

Kálniczky Gyula.

Panasz és vigasz.

Szép álmainnak nyájas sergét
Mint szerte üzted: bús korom!
Ifju ábrándim tündérvára
Mi lön általad? pusztá rom.
Egykor: szerelem, hare, dicső sége
Szövék bübbajos álmimat,
Lenyügző gond most, s e vad éjféli,
Mely várt reggelre nem virad.

Ritkán panaszkok; hol más jajgat
S kétségbe hull, én kacagok;
Olyforma kacaj, mint azé, ki
Szúró tövis közt felbukott;
Mint a haldokló végtréfi,
Mint a koldusnak víg dala;
Be akarnám fejembe verni:
Hogy semmi bajom — általa.

Körültekintek, — fáj, ha látom
A hervadt hölgyi arcokat,
Ifjuságom szép hajnalában
Örömtől keblök mint dagadt!
S ha legalább kortársaimnak
Fogadna vidám kebele!
De fele már a sirban; testben,
Lélekben törve más fele.

A földet, embert, melyet ifjan
Szép, s nagyak zenge vig dalom,
Ezt: oly törpének, azt: sivárnak
Szemlélni, mily nagy fájdalom!
Mely elveré a boldogító
Homályt szebb álmaim felett,
Jer, oltsd el átkos ajándékok:
Égő fákyád — bús i-meret!

Itt e kopár: keblemben, egykor
Hit, bizalom tanyája volt,
Az élet, avarúl — reá!
Gúnyos kétséget, undort szórt;
Ifjak! himétek-é vajjon, hogy
Mely mostan tölti keblemet:
Mosolygó rózsák, vidám lombok,
Volt egykor e hitvány szemet!

De mit fecsegsz te sajtó szívem!
Fiúk! mit szólta csak imént?
Szemét most élten? hadd legyen bár,
Gyöngyöt rejt olykor a szemét.
Az: gyöngyöt, lelke: lángot, kedvet,
Mely a sötétben is ragyog;
Isten, a semmiből: világot,
Én: örömet, kéjt alkotok.

Szemere Miklós.

Illésházy István.

— Történeti rajz. —

(Vége.)

Az alatt, míg Illésházy a külföldön elmélkedett a bécsi politikának a hazafiai hűséget megterelő politikájáról: bent a hazában a Barbiano-Belgioso, kassai kapitány által támasztott vallási ingerültség és a bécsi kormány kényuralkmi rendszere fellázítá az annyira zaklatott népet, melynek nagy többsége Bocskay István zászlói köré sorakozott, hogy a vészviharban megmenthesse hazáját a törvénytelen kínzás alól.

Bocskay átlátta, mennyire előnyre lesz az, ha Illésházy az ő pártjához szegődik. Egyik hű embere által tehát felszólítá őt az egyesülésre, ígéretet tevén, hogy siker esetében minden jószágait visszaadandja. Illésházy, ki szintén csak a fölkelés által vélte a nemzet felszabadulását elérhető, mint protestáns és hazafi, elfogadta Bocskay fölhívását, s 1605-ben a fölkelőkhez csatlakozott.

Midőn a fölkelők gyors előnyomulása következtében a hajduk már Morva, Ausztria szélein kalandozóan, Mátyás az uralkodó ház felett lebegő veszély elhárítására nem látott más módot, mint megnyerni a „felségsértő“ Illésházy István hűségét, s általa alkudozni Bocskaiival. E végből felszólítá a még Krakóban időző száműzöttet, és számára menedéklevelet is küldött. De Illésházy több hasznot vél hajtani a boldogtalan hazának, ha az igazság harcát küzdők részére áll; megmaradt tehát Bocskay mellett, ki őt főkinestartójának és a dunamelléki részek főgeneralisának nevezte ki.

Illésházy már ugyanazon időben nagy szolgálatot tett a nemzetnek. A német katonák által védett Érsek-Ujvárt egyrésztől Bocskay fővezére, Homonnay Bálint, másrésztől a török ostromolta. Illésházy — nehogy a vár, mely az éjszak-nyugati országrész kulcsául szolgál vala, előbb-utóbb török kézre kerüljön, — kieszközölte, hogy a fontos vár az ostromló magyar hadaknak adassék fel.

Illésházy most oda fordította főtörekvését, hogy a sanyargatott nemzet részére megszerezze az oly régtől nélkülözött és óhajtott békét. Bocskaynál tehát, ki csakis a vallási és lelkiismereti szabadság kivívásáért fogott fegyvert, a békeügy előmozdításában munkálkodott.

Midőn a béketárgyalás Korponán megkezdődött, egy különös, az uralkodó házra nem kevésbé veszélyt hozó eset adta elő magát, melyet csakis Illésházy eszélyes mérséklote háritott el. Ugyanis

Rudolf király megbízása folytán Gallo Caesar, császári tanácsos, Ali budai basához ment, a törökkel kötendő béke ügyében, állítván, hogy a császár a magyarokkal a békét már megkötötte, holott a béke tárgyalása a magyarokkal csak akkor kezdődött. Mert Bécsben úgy gondolkozának, hogy ha a törökkel a békét megkötik, könnyű lesz majd elbánni a magyarokkal. Ali basa sejtven a cselt, ezt Bocskaynak tüstént fel is jelentette. E ravasz fogás nagy bosszúságot idézett elő a Korponán összegyűlt rendekben, és sokan a kormány részéről az ily fondorlatokkal kísért tárgyalást végkép meg akarták szakítani; Illésházynek oszélyossége azonban ezt meggátolta, s a rendek többségét Mátyás főherceg részére megnyervén, a békét a nemzet javára sok nehézség után megkötötte.

S ez volt ama sok tekintetben nevezetes bécsi béke, a mely törvénykönyvünkbe is 1606-ik évről beiktattatván, mint első jelentkezik a vallás-szabadság biztosítására!

Illésházy most visszanyerte jószágait, az ingó javaiban háromszázezer forintig szenvedett kárért pedig Mátyás átengedte neki Likát, Liptó-megye örökös főispánágával, továbbá Sz.-György, Bazin és Göding városokat, mely két első miatt kelle néhány év előtt a számkivetés kenyerét ennie. Később ugyancsak Mátyás által Felső-Magyarország teljhatalmu biztosának nevezetett ki.

Illésházy István közbenjárására köttetett meg 20 évre a nevezetes zsitva-toroki békekötés is, a német és török császárok között.

A főherceg most minden igyekezetét oda fordította, hogy e nagy ember s a békekötések főszközlője iránt hajlandóságát minél inkább kimutathassa, s hogy e szerint annál erősebb támasza lehessen a kórságos Rudolf ellen. Ekkép történt, hogy midőn a főherceg Pozsonyba országgyűlést hirdetett, a rendek véleményét maga iránt megtudandó, Illésházy, ki ez országgyűlésen elnökölt, odafordítá működését, hogy Mátyást Magyarország kormányzójává választassa, mi megtörténvén, ugyanezen országgyűlés őt küldé ki Thurzó Györggyel a kassai rendekhez, megvinni a békekötések végrehajtásának híret.

Később jelentékeny részt vőn azon harcias tüneményekben is, melyek által a főherceg az ural-

kodni képtelen Rudolfot Prágában a magyar korona átadására kényszerítette.

1608. év júliusában a felső-magyarországi rendeknek Kassán tartott gyűlekezetében elnö-

Kihirdetettvén az 1608-ki koronázó országgyűlés, Illésházy itt oda törekedett, hogy a nehány évvel ellene hozott ítélet törvénytelennek nyilvánítassék. Előbb azonban a királyválasztás ügye

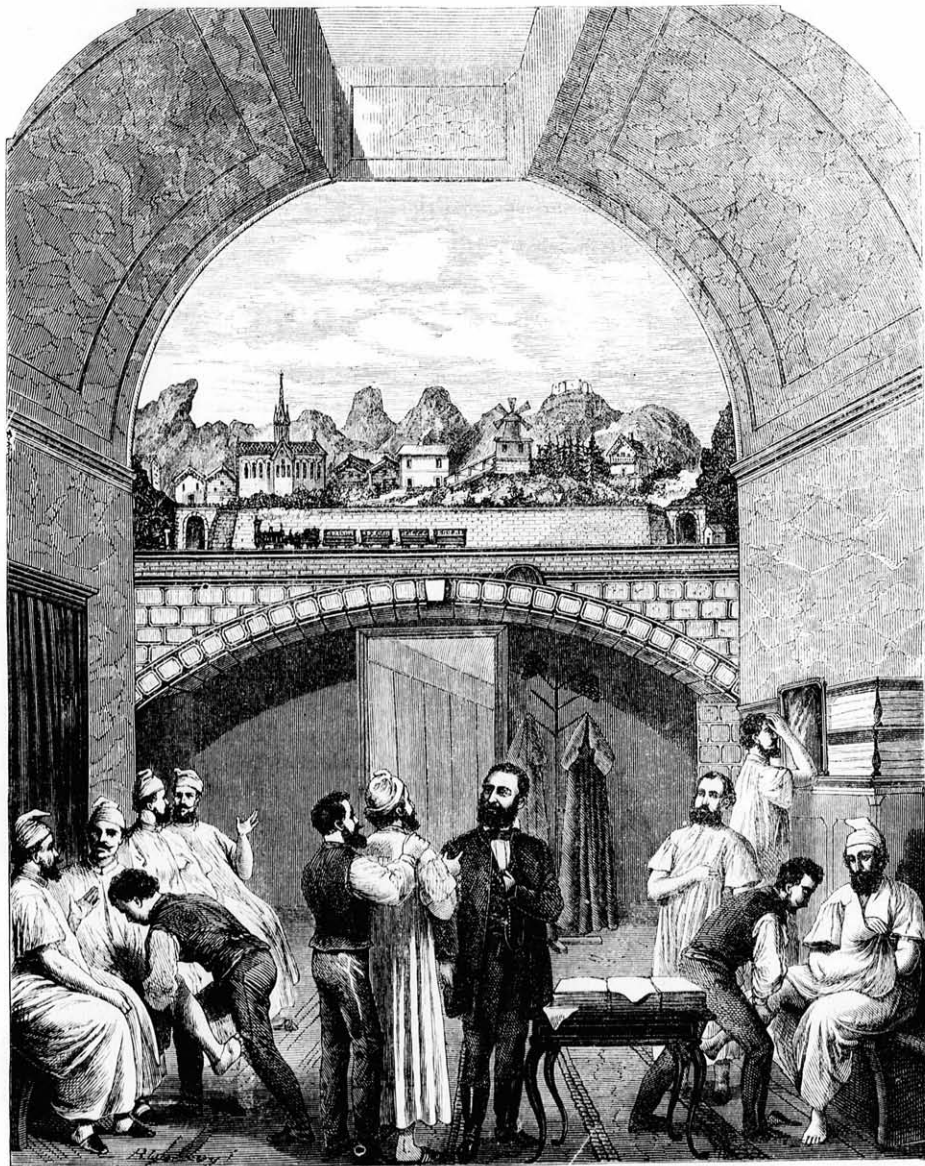
Hideg zuhanyok a buda-rácvárosi gözfürdőben. (Szövege a 150. oldalon.)

költ. Itt kötötte meg az erdélyi fejedelem : Báthory Gábor tanácsosaival a szerződést, Mátyás és a fejedelem között.

vette igénybe tevékenységét. A rendek egy része ugyanis mindaddig nem akará Mátyást királynak koronáztatni, míg a protestáns rendek vallási sé-

relmei nem orvosoltatnak. De most is, mint többször ezelőtt, Illésházy István segíté ki Mátyást a zavarból. A rendek gyülekezetébe lépén, remek beszédével kiegyenlité a surlódásokat s oly ha-

Ennyi, a nemzetnek és királynak tett érdemei után végre Illésházy István is elvette méltó jutalmát, mert a rendek a királyválasztás után őt egyértelműen nádorrá választották, s a 23-ik tör-

Törülköző terem a buda-rácvárosi gőzfürdőben. (Szövege a 150. oldalon.)

tással szólott, hogy a főherceg Nagy-Mátyás óta nem ismert lelkesedéssel s egy szívvel-lélekkel választatott királylyá.

vénycikk szerint pedig azon ítéletek, melyek a törvénytelen birák által ellene hozattak, semmi-seknek nyilvánítottak.

Megjegyzésre méltó, hogy hagyomány szerint, midőn Istvánfy Miklós, volt nádori helytartó, Il-lés háznak nádorra lett választásáról értesült, boszujától tartva, annyira megijedt, hogy a nagy nevű történetírót szélhűdés érte.

Most jószágaira vonult vissza a kor- és visz-lyok következtében elaggott férfiú, de tenni vágyó lelke itt sem hagyá őt pihenni. 1609-ben némi súlyosabb dolgok elintézése végett Mátyás őt Bécsebe hivatva; ő, bár beteg, megjelent, s ott adta ki nagy lelkét május 5-én, a bécsi, zsitva-

toroki békekötések, a pozsonyi szövetség és Mátyás királylva választatásának főszközlője.

Lelkes özege a bazini templomba takaritatá el hamvait. Itt nyugosznak tetemei ama férfinak, kinek lelke átviláglik három sötét száza-don keresztül — az érdemet becsülni tudó mara-dékhoz.

Az utókor méltán rakja sírjára kegyeletének koszoruit, s méltán magasztalja, mint a jog és igazság, a vallási és nemzeti szabadság buzgó bajnokát.

Timkó József.

Testvérfővárosunk egyik nevezetessége.

(Gőzfürdők a budai Rác-fürdőben.)

(Vége.)

A medence terméből kétféle út vezet, egyik a meleg lég-szobákba, másik a gőz-szobákba.

A meleg légszobákat kigyózó esőveken tekergő gőzzel 32 fokig melegítik, s o kényelemmel ellátott szobákban kényelmes karszékék fogadják a vendéget, ki innen 5—15 pernyi időzés után pár osztályon át, melyekben a lég fokonkint hültebb, a dörzsölő szobába megy. Itt őt célszerűen berendezett kényelmes fekhely áll, melyek mind-egyikéhez egy-egy dörzsölő van alkalmazva, ki a vendégeket szakértőleg beszappanozza, ledörzsöli, és tetszés és kívánat szerint lekeféli. Miután itt langyos és hűvös fecskendővel lemosták és lepermetezték volna, a gőzkamrába megy. Ezek egyi-kében rendszeren 34—35 fok, a másikban 37—38 fok melegség és gőz van. Mindkét kamara világos és tiszta, a padok fekvésre fapárnákkal, s ezeken hideg vízbe itatott nagy szivacsossal vannak ellátva, mit részint langyos, részint hideg vizet permetező zuhanyok enyhítnek, s minden 4—5 percben behozott friss forrásvizet kínálnak üdítőül a szomjazóknak.

Órákat a különben is pompásan és kényelemmel rendezett helyiségek mindenikében lelünk, még a gőzkamrák forró légeiben is; a helyiségeket egymással mindenütt vaskeretű üvegajtók kapcsolják össze, s a járatlanokat minden ajtón magyar, német folirat világosítja fel az iránt, mi-nő terem az, mely előtt áll.

Mielőtt a gőzkamrákat odahagná a vendég,

előbb langyos, s azután hideg zuhany alá, és csak azután megy a hűsítő nagy terembe, mely kénye-lem, csin és izlés tekintetében ritkítja párját.

E teremben köröskörül simított gránitból rakott és kerített medencék vannak alkalmazva, melyek-nek pompás keretét tengeri kagylók képezik, s az egyik felett nagyszerű terménykőbarlang, mely-nek nyílásán át szép, természetes vízesés ömlik le, s csöppjei a köveken megtörve permeteznek alá, míg kívülről kellemes zene hangzik le. A meden-cék közt a falak hosszában különböző mérsékletű és öblü zuhanyok, permetegok, valamint vastag vizszálak, oldal-, felső- és alsó lövelléssel vonulnak végig; vannak olyanok, melyek kényelmes ülással kínálóznak s a ráülőt egyszerre alulról és felülről jövő bő zuhanyok hűtik. E zuhanyok langyosan kezdve, fokonkint a leghidegebbig, minden fokot át vannak zuhantva, úgy hogy a forró gőzből kijöve, a langyos zuhanyokon és medencéken kezdjük, s hi-degeken végezzük. Közben a langyosok után az ugynevezett kápolna-fecskendőbe lép a vendég, mely roppant erővel bír.

Miután a test itt tökéletesen ki van hűtve, a törülköző szobába megy a vendég, hol melegített lepedőkkel testét ledöröglik, vászon köpenyt, vá-szon süveget és cipőt kap, s innen, ha kell, a mítő-terembe megy, hol a tyukszemeket és egyéb ki-sebb műtöket igen ügyesen végezik o célra al-kalmazottak. Hirlapokat is talál olegot, s olvasá-suk mellett kényelmesen szórakozhatik.

Az eddystonei világító torony az angol partokon, a mult februáriusi viharok alkalmával.

A mi politikai hirlapjainkat is megjárta mult hó végén azon angol távirat, hogy a februáriusi viha-

rok az eddys'onei angol világító tornyot összerombolták. E világító torony a mult század legneveze-

tesb építészeti műve, s azért is szerencse, hogy a róla szóló távirati tudósítás nem volt igaz, mert világító torony még soha sem veté sugarait veszélyesebb helyre, mint az eddystonei. E torony az angol partoktól több mértföldnyire, alig néhány négyzög ölnyi szikla tetejére van építve, a plymouthi öböl bejárata elé, honnan óva inti a hajósokat az ezen környéken a víz színe alatt alig néhány arasznyira meredő veszélyes szirtektől. E torony másik nevezetessége az, hogy ez az első világító torony, melyet az ember a tenger közepére viharok közepette épített, mintegy dacosan dobva azt oda a rombolás démonainak, s mely ezekkel mai napig kiállotta a küzdelmet. Eddystone 1759-ben épült, tehát már száz évesnél régibb.

Ha e büszke és magányos tornyot távolról, a szirt-zátonyok közül látjuk kiemelkedni, könnyen megérthetjük, hogyan jutott *Eddy-stone* névéhez; *eddy* t. i. örvényt, *stone* pedig követ jelent. Hogy ha azonban ezen építészeti emlékmű teljes értékéről, rendkívüli szilárdságáról akartunk meggyőződni, akkor közlőre kell azt szemlélünk s látni fogjuk, hogy az egész — ugy szólván — egyetlen sziklatömeget képez, annyira egymásba vannak benne az egyes gránit-darabok ékelve.

Ha a tenger hullámaít iszonyuan felkorbácsolja a vihar, gyakran megesisik, hogy a több száz láb magas tornyot egészen elborítják a hullámok, melyek a torony szirtaljánban megtörtvén, még a világító lámpa fölé is több ölnyire szököl-

nek. Így történt ez a februáriusi viharok alkalmával is, s képzünk ezen borzasztóan nagyszertü tüneményt ábrázolja.

Hogy a torony ezen rettenetes hullámrohámoknak ellentállhasson, bizonyára igen erős szerkezetűnek kell lennie. Az atlanti óceánról jövő nagy viharok alkalmával ezen gránit-torony annyira hajladozik ide-oda, mint valami fenyűárbo, mikor aztán a torony közepéről kötélnek leelőgő nehezék — mely a lámpa forgatására szolgáló óramű mozgásba hozatalára szolgál — a torony belső falaihoz ütődik.

Az eddystonei világító torony örökemlékü építője Smeaton nevű angol, ki azt 1755-től 1757-ig hozta létre. — A torony építésére vonatkozólag helyén lesz itt egy jellemző adoma is. Ugyanis épen akkor, midőn Smeaton legjavában dolgozott a világító torony építésén, háború tört ki Franciaország és Anglia közt, miközben egy francia kalóz elfogta az eddystonei angol munkásokat, s azokat foglyokul Franciaországba vitte. E kalóz azt hitte, hogy valami jeles művet vitt végbe; azonban csalódott, mert a mint e tény értésére esett XIV. Lajos francia királynak, igen megharagvék s parancsot bocsátott ki, hogy bocsássák az angol munkásokat azonnal szabadon, helyettük pedig vessek börtönre a francia kalózt. — „Én ugyan hareban vagyok az angolok ellen — mondá a király, — de nem az emberi nem ellen!”

A koldus-leány.

(Beszély.)

Rajnavidéki Bajorországban születtem. Atyám báró volt, a miben semmi különös sincs; hanem bárói javadalommal nem bírt, a mi már egy kicsit különös. Azon szép álom határain állott, melyet ifjuságnak neveznek, midőn a végzet egy kereskedő leányával hozta őt viszonyba, ki jelentékeny vagyonnal bírt. Azon osztály előítélete, melyhez tartozott, nem igen akadályozá őt, hogy kezét megkérje. Azon osztály pedig, melyhez anyám tartozott, ez ajánlatot szívesen fogadhatta. A házasság különben boldog lett. Anyám a legkedvesebb jellemű volt s oly szépséggel bírt, minőt keveset leheto találni; e kettő összeolvadása atyámat féltékeny férjjé tette. E házasságnak gyümölese egyedül én voltam, kit tizenkét éven át az életnek egyetlen felleget sem háborita. Atyám meghalt, mi anyámra nézve végtelen nagy csapás volt. Vigasztalását írántam tanusított szerete-

téből merítette s elhatározva, hogy özvegy marad, életét egészen nevelésemre szentelé.

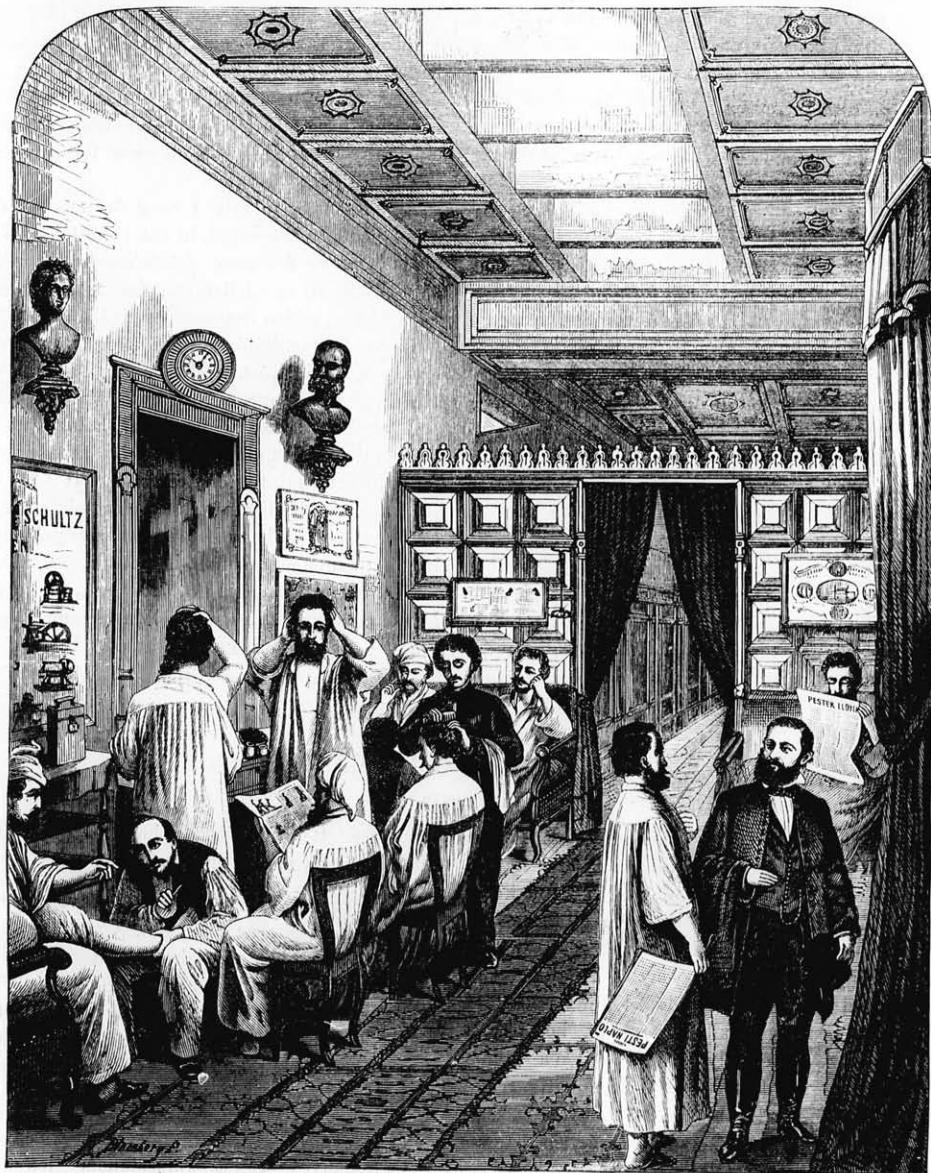
Egy gyöngé, magányos nőre nézve egyetlen fiának neveltetése nagy feladat. A mi jellememet illeti, anyám ebben meglehetősen megnyugodott; a mi pedig a többit illeti, jó adag latin és görög szót tanultam meg könyv nélkül. Ez első eredmény büszkévé tevő őt s jövőmre nézve igen szép reményeket táplált, s bár az elválás nagy önmegtagadásába került, mégis elküldött engem a hoidelbergi egyetemre.

Tudományos szakot választanom jogomban volt, s kellett is választanom: mert atyám teközlása s fényüzése anyám vagyonát is jelentékenyen csökkentette. Nemesi címerem a katonai pályán leendő előléptetésemre utat nyitott volna, hanem ezt anyám könyvei meg nem engedték. Egy

ideig az orvosi és ügyvédi pálya közt ingadoztam, míg végre ez elsőre szántam magam.

Heidelbergben keveset dolgozva s sokat mulatozva, öt évet töltöttem. A szünidőket minden

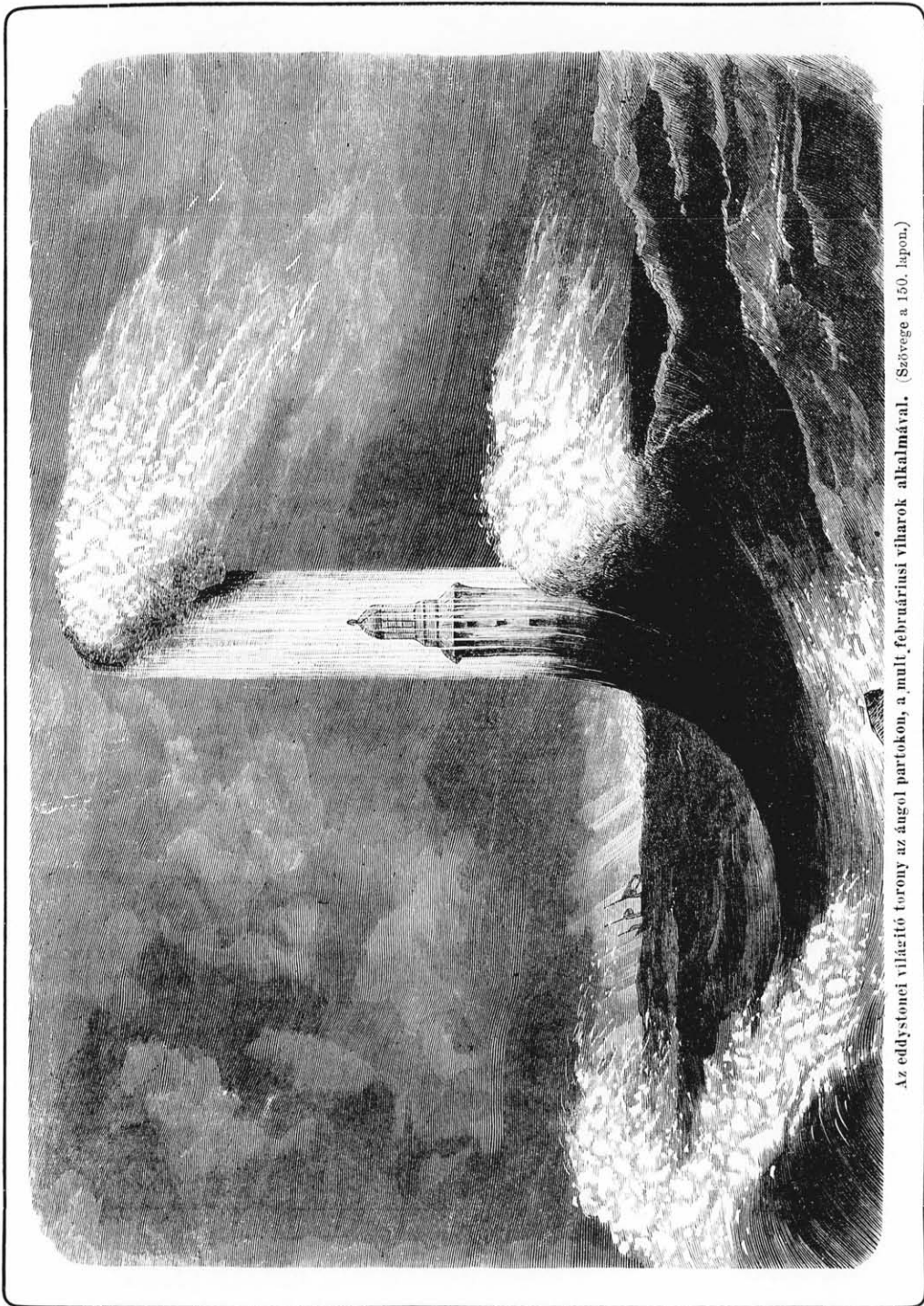
csapongásaitól és édes anyámat soha sem hagytam el a nélkül, hogy magamat mind testileg, mind erkölcsileg jobbnak ne éreztem volna. Az 5-dik év augustus havában a tudori kalapot elnyer-

Olvasó- és pihenő-terem a buda-rácvárosi gőzfürdőben. (Szövege a 150. lapon.)

évben anyámnál töltém s dicséretre mondhatom, ezek valának legedesebb napjaim. E békés légkörben elvontam magam a diák-élet vad ki-

tem. Mily öröme volt anyámnak, ki, hogy tétéleim megoldását hallja, Heidelbergbe jött! Másnap letette a gyászt.

Az eddystonei világító torony az angol partokon, a múlt februáriusi viharok alkalmával. (Szövege a 150. lapon.)

Vidáman és boldogan tértünk vissza kis városkánk- s kedves, drága lakunkba. Egy reggel belép hozzám anyám s minden ellenkezőség dacára minden papírját, mely vagyonát képezé, asztalomra rakta. Elfogadni nem akartam s ellevettém, hogy e vagyon egyedül tőle származik, azért annak kezelése őt illeti; mitsém segített! Én nem is sejtítém, hogy e rakhely reám nézve még veszélyes is lehet.

A városnak előbbkelő embercinél hivatalos látogatást tettem s miután nevomet és orvosi címet egy rézlemezre kimetszetém s ajtómrá szegeztetém, kedélyesen várakoztam látogatókra. Türelmemet megőrzém, s a kénytelenséget is hasznomra fordítva, még szorgalmasabban kezdtem tanulmányozni, mint annak előtte. Egy év leforgása után a gyakorlati tétlenség miatt untam magam s ugyszólván fáradt voltam s elkeseredett a gyűlölet miatt, melyet irántam földieim tanusítottak. Jogtalanság! mintha bizony csak egy huszonöt éves orvosban lehetne bizalmat helyezni! Egykor egy hírlapban olvasom, hogy a szomszéd állam nagyhercegének udvari kórodájában egy hely megürült. Anyám belegyegetéssel pályáztam ez állomásra, s mivel vizsgálataim kimenetele rám nézve kedvező volt, azt el is nyertem. Hogy anyám elkísért s egyenlő érzetek fakadtak keblünkben, magától értetik. G... városában igen hamar otthonosak lettünk; anyám mihamar egy kellemes kört szerzett magának, én pedig, foglalatosságaim között boldog s havonként száz forintot keresve, állásommal eleinte meg voltam elégedve.

E beszély eddigelé semmi érdekést nem mutat föl s kérdezhetné valaki, hogy tulajdonképen mi nek is írom én azt? Hanem majd jövök én oly jelenetekhez is, melyek érdekesek s melyekből tanulság fog kifolyni, s talán nem egészen haszonmerítés nélkül. Volt G... városban egy játékbörze, melynek jóvedelmét a nagyherceg húzta, mely bevételének nagy részét képezé. Ifjuságom a bolondságoktól nem volt ment, hanem a játékot soha sem szerettem. Egykedvűen néztem azért azon házat, melyben a század elejétől fogva annyi szép vagyon veszett el, s ez intézet iránti egykedvűségem oly foku volt, hogy nyole hónapig még csak eszembe sem jutott annak termébe lépni.

Egy barátom, régi egyetemi tanulótársam, volt az, ki ezt nekem fölelité; hányszor megátkoztam! Pár napot G... ben akart tölteni; s mivel utiköltségeit nyereséggel akarta fedezni, olcsóztatt a zöld asztalhoz. E pandäoniumba titkos

borza'ommal léptem be s össze kellett magamat szednem, hogy hidegvérűségemet ismét visszanyerjem. Meg kell azonban vallanom, hogy első pillanatra sem a játszó, sem a helyiség nem gyakoroltak rám ros z befolyást. A szobák pazarúl és fényesen valának kivilágítva; a termen át finom csoport hullámozott, vagy a zöld asztal körül állott; jeles zenekar játszá a zenészet legújabb remekoit, s az ablakokon át karöltve az éj üde legével május virágillat áramlott be.

Hanem a fény és divat az örömök e palotájában csodahatásaikat csak szomfényvesztésképen gyakorlák; az izzó nyugtalanság, mely minden arcra rá volt írva, a szemek hirtelen felvillanó pillantásai, az időről-időre boszusan összeszorított ajkak, mind azt mondák az idegennek, hogy gonosz helyen van; az asztalokon guruló arany pengése s a bankjegyek susogása, melyeket reszkető kezek ronggyá téptek, még világosabban nyilvánítá, hogy játékházban vagyunk. Barátom egy ideig változó szerencsével játszott, — azután a szerencse bő ere nyillott meg számára. A kísértetnek én is engedék s ugyanazon tétleket tevém, melyeket ő. Nyertem. Az összeg nem megvetendő volt; hanem a szerencsétlenség sem maradt el, a játék ördöge kezei közt tartott.

Éjféli körül hazatértünk; barátom a legboldogabban, mert az összeget, négy-ötszáz forintot, melybe utazása került, szépen kikerekítette, én a legszomorubbán. Barátom nagy öröme o felhőt nem oszlatá el s nem is tudtam addig elaludni, míg önmagamban meg nem esküdtem, hogy többé játszani soha sem fogok. Az eskü szépen volt kigondolva, de nem szépen megtartva. A körülményeket, melyek engem utoljára szenvedélyes játékosá tettek, nem vázolhatom. Annyi önuralmam mégis volt, hogy anyámmal mitsém tudattam s elpalástoltam annyira, hogy a legtávolabbról sem gyaníthatá, mennyire jutottam már én. Ha tudta volna, talán jobb lett volna! Én mindig tiszteletteljes fölelemmel viseltetem iránta; az ő szavai, kérelmei talán gyógyulásomat eredményezhették volna. — Szobám a folyosóra nyilott, s így az éjnek bármely órájában észrevétlenül jöhettem haza; ha pedig az izgatottság, mely egy játékos életéből kimaradhatlan, nyomokat hagyott arcomon, igen könnyű volt őt folytonos, elfoglaltságom, vagy a kóroda betegoi szivrázó tekinteteiknek emléke által elámitanom s megnyugtatom.

A mitől féltem, megtörtént. A nyereséget felülmutta a veszteség. Minden megtakarított vagyonom a játéktérembe vándorolt; vesztettem. Adós-

ságokba vertem magam; miután pedig egy évi járulékomat is fölvettem s elvesztettem, egy napon azon értékpapírok egyikét vettem elő, melyek anyám egyedüli vagyonát képezték, s elvittem a jegyzőhöz. Roszabbnak tartanám magam, mint vagyok, ha meg nem vallanám, miszerint e lépés nagy önmeggyőzés és nehéz küzdelembe került. Az összeg, melyet az értékpapírért kaptam, jókora volt, két nap alatt azonban lútt elűszott. A második darab papírt is e sors érte; s már csak egy maradt; eladtam, mint a többit, mihez még hozzá kell tennem, hogy el is vésztettem.

Ez utolsó vesztéségnél a láz, mely eddig űzött, megszünt; gonosz tettem egész borzasztóságában állott lelkem előtt; néma levertség vett rajtam erőt. Anyám észrevette; mivel azonban búskomorságomat egészen más, a női szívhez közelebb eső okokból származtatta, gyöngéd részvételével halmozott el; szeretetteljes szavai mindmegannyi kardok valának, melyek szívemet verék át. „Anyád tönkre van téve!” — ismétlé lelküismeretem szünet nélkül. — „Ó talán a legvégsőre van hozva. Szobaleányt többé nem tarthat, csinos szobában nem lakhat, ablakában virágokat nem ápolhat, a színházba, ha kedvenc dalművét éneklük, nem mehet!” Mikép valljam be neki bűnömöt?

Kétségbeesésem egy véghatározatra birt, mely bűnösebbé tett, mint annakelőtte voltam, hanem azon lehetőséget is föltételez, hogy minden a régi kerékvágásba tereltetik. Meg volt még anyámnak háza, melyben szülővárosomban laktunk; azon gondolattól, hogy eladom, visszaborzadtam; utoljára e lépésre is elhatároztam magamat. Ára négyezer forint volt, mely kezeimhez jutott. E pénzösszeg megpillantása régi szonvedélyemet új erélyvel korbácsolta fel.

Pár napig gondolkoztam a betevések számán és összegén; miután pedig naplómba jegyzém, egy este azon legbensőbb meggyőződéssel indultam hazulról a játékházba, hogy a börzén elvesztett összeget ismét vissza fogom nyerni mind. Mily különbség ez és azon éjszaka közt, midőn először játszottam. A saison akkor vette kezdetét; gazdag idegenek jöttek mindenfelől; a játékosok semminő betevéstől sem ijedtek vissza. Ma a saison már vége felé járt; a gazdag idegenek majd mindnyájan eltávoztak, virágok, ékes nők, zene seholy; a játékház pusztá volt. Mivel ez új határozott s végzeteljes befolyással volt egész életemre, nem csoda, hogy minden csekélységre így emlékszem. A leghidegebb és legszomorubb novemberi éjkek egyike volt az, minőt csak képzelni lehet; a pusztá utcákon metsző szél korogtat az első hóhely-

heket. Siettem, mivel az idő már éjfél körül járt. Azon pillanatban, midőn a játékházba léptem, annak kölépesőzetén egy rongyos ruhába öltözött női alakot láttam, mely kiterjesztett karokkal kért alamizsnát. Mozdulatlansága- és hallgatagságán megütődve, lehajoltam, hogy közelebről megnézzem; aludt. Szépnek és fiatalnak látszott. A szegény gyermek bizonyosan azért választotta e helyet, hogy a játékosok részvétét felköltse; a fáradság és hideg végre álomossá tevék s elaludt, midőn kezét kinyújtá.

Sietnem kellett, hogy megkezdjem játékomat, melynek sorsom felett kellett határozni; mindamellett részvétől indittatva s a szegény leánya szépsége és helyzete által vonzatva, állva maradtam. Az utca sötét volt, s a felhők mögé rejtett hold gyér világosságot sem terjesztett. Finom, márványfehér halántékairól gyönyörű szőke haj függött alá, mely arcának valami leírhatlan gyöngédséget kölcsönzött; szemei be voltak csukva, hanem metszetük nagysága- és szabályosságából következtetni lehetett, hogy elragadóknak valának. Vonásai mindenesetre szomorúság és nélkülözésre mutattak, a fájdalmas kinyomatot azonban s az álom gyöngéd befolyása megszelidíté, megnyihité, mi arcának égi nyugodtságot kölcsönzött. A koldusnő tizenhat, legfeljebb tizenhét évet számlálhatott. Alkatak kicsinynek látszott; ruházata szegény, de tiszta volt s boldogabb időknek látszott nyomait viselni.

A játék szívemet még nem minden gyöngéd érzelem előtt zárta el. E szépség, ez ártatlanság és e nyomor szemléletére egy könnyesepp szívárgott szemembe. A gyermek egyszerre megmozdult, én hallgattam. „Anyámnak, anyámnak!” mondá álmosan. Zsebemből egy aranydarabot vettem elő s kezébe tettem, azután pedig rohantam a házba; a jó bánásmód — a játékosok balhiedelme szerint — áldást hoz.

A játékkerembe léptem, s miután új kör vette kezdetét s naplómát megnéztem, elkezdtem játszani. Megfogadtam, hogy semmit sem tévesztek szem elől, mi a számítás és okosságra nézve előnyös; fogadalmamhoz nem voltam hűtelen, s kezdettől fogva végeig nem engedtem magamat a szonvedélytől elragadtatni. Első tevésém eredménye szép reményeket csepegtetett belém; nem sokára azonban megfordult a szerencse kereké. Vesztettem, vesztettem hasonlíthatlan szerencsétlenséggel; négyezer forintom egy óra alatt eltűnt.

Nyugodtan keltem fel; hanem midőn az ajtó felé mentem, lábaim inogtak s körmeim mellemet vérgig felkarcolták. A ház elé mentem. A hideg levegő,

mely arcomat érinté, véretem ismét keringésbe hozta. Ajkaimról a kétségbeesés kiáltása s a düh átka tört elő; az öngyilkosság eszméje merült fel lelkem előtt, s pillanatig küzdöttem önmagammal. A folyó közel volt s én el voltam határozva, hogy beleugrom. Már a habokban láttam magam, midőn a leánykába botlottam, kinék az imént alamizsnát adtam. Még mindig aludt s helyzetét nem változtató; az arany, melyet én adtam neki, most is kis fehér kezében ragyogott.

Szivembe pillantottam; életem leggonoszabb tettehez közeledtem, melynek megvallása valóban kínos. — Megloptam anyámat, ez gonosz volt;

meghatározott számra gondoltam volna. Egy pillanat múlva a teke e számjeggyel jelzett mezőre gördült. A bank-adó harminchat darab aranyat dobott markomba. Ezeket pirosra tettem; a szín kijött. Tettem páratlanra; kijött tizenhármas. Én, eszmeletemnek többé nem ura, játszottam, mint egy eszelős; nyertem. Minden húzásnál mormogást s kacagást hallottam körüllem; hasztalan figyelmzettetések. Dühösebben és dühösebben játszottam s dühösebben és dühösebben nyertem. Az arany és bankjegyek egész halmot képeztek előttem nem sokára. „Többet nyer, mint százezer forintot!” mondá egy hang mögöttem, mely szavak hideg-

A koldusleány. (Hasoncimű elbeszélésünkhöz.)

de ez csak hagyján! megloptam a szerencsétlen gyermeket, ki előttem aludt. Megloptam: visszavettem tőle az aranyat.

A leányka az adományt észre nem vette; azt sem tudta, mikor loptam el. — „Anyámuak!” rebegé még, midőn ujjam kezét gyöngén érinté. Hogy fel ne költsem, csendesen mentem fel a lépcsőn s a terembe léptem.

Midőn az asztalhoz léptem, a bank-adó épen e szavakat mondá: Le jeu est fait. Messieurs!¹⁶ Aranyomat az asztalra dobám, anélkül, hogy valami

vérüségemet ismét visszahozták. — Ez több volt, mint a mennyit elvesztöttem. Örömtől reszkető kézzel raktam össze a pénzt s mentem, a bankadónak legnagyobb bámulatára.

Midőn az ajtót kinyitám, a koldusnő emlékezete merült fel lelkem előtt. Az aranyat uzsorás kamattal akartam neki visszaadni, hanem már nem volt ott. Hasztalanul kerestem őt minden utcán; azért azon oktalanságra vetemedtem, hogy a játékházba ismét visszamenjek s a kapusnál kérdezősködjem utána. A kapus nem is látta s a képre, melyet leírtam, nem is emlékezők. Fáradtság- és

izgatottságtól egészen megtörve, hazatértem, hol rögtön elaludtam.

Következő napon a kórodában szolgálatokat kellett tennem. Későn keltem föl, s akkor is, a helyett, hogy oda mentem volna, anyámhoz siettem.

— Mi bajod neked, hogy te nem vagy a kórodában, talán csak nem vagy beteg?

— Nem! — felelém, — hanem ha te megengeded, lemondásomat beadom, s visszatérünk a mi hazánkba.

— Mit jelentsen ez?

Térdre vetém magamat anyám előtt, s kérő helyzetemet nem változtatva, mindent megvallottam neki. A legjobb szívű anya ajakáról legesekélyebb szemrehányást sem hallottam. Ő csak el érzékenyülést s részvétet ismert. Szavaim könyveit és sohajait is elfojtották.

— Ne beszéljünk többé erről, a megvallott bűn már meg van bocsátva. A mi lemondásodat illeti, egy nézetben vagyok veled; nem azért azonban, mintha azt hinném, hogy a játék ismét el fog csábítani, hanem mint játékos rossz színben tűnhetnél fel, s a bizalmat többé nehéz volna megnyerned; nekünk a várost el kell hagynunk.

— Mielőtt azonban elhagynók, te, anyám, fogsz nekem segíteni, ama szegény leánykát fölkeresni.

— Ő nagy ajándéokra érdemes; részemről mindent el fogok követni.

S ezzel könyvek között ölelé meg fiát.

Még ugyanazon napon a rendőrséghez mentem s a koldus-leányt a nélkül, hogy érdekeltségem okát kijelenteném, leirtam, s a rendőr buzgalmát ajándékok ígérese által igyekeztem fokozni. Két hosszú hét folyt el, a nélkül, hogy célt értem volna. Nem találhattam, nem láthattam többé ama szegény leánykát, kinek vagyonomat s életemet köszönhetém, s ki iránt szent kötelességem volt. Ha meg nem találom, soha sem leszek boldog! Így fokozódtak gondolataim a koldus-leányt érdeklőleg. Azon vágyra, hogy őt ismét feltaláljam, talán nem kis befolyással volt a visszaemlékezés, szépsége, gyermeki s megható szendeségére.

Egy napon, midőn kedvetlenül tértem haza, anyám előmbé sietett s mondá: Kedves fiam, azt hiszem, hogy a kit keresünk, megtaláltuk. S a nélkül, hogy további felvilágosításra időt venne, egy szolgálónak, ki egy, mindennemű élelmiszerekkel megrakott kosarat tartott, intett, s mindkettőnköt elvezetett. Az uton elbeszélé, hogy két nőhöz vezet, kiknek egyike özvegy, másika en-

nek leánya; ez gyermeke, amaz pedig neje volt egy elhalt altisztnek, ki őket egészen vagyontalanul hagyta. Az anya vesélyesen beteg, a leány éjjel és nappal varrogat, hogy a szükségleteket megszerezze. Szomszédai szépsége és erényének dicséretében kifáradtak.

A külvárosba érkezve, anyám egy szegény ház sötét folyosójára lépett s egy még sötétebb lépcsőn ment fölfele. Egy fehérre meszelt, függönyök, butor és tüznélküli szobában, egy ágy mellett, melyben a haldokló nő feküdt, első pillanatra megismertem a fiatal leányt. Az ágy előtt térdelve, anyjának egy kis fahéjvizet nyújtott, mint egyedüli orvosszert, mely rendelkezésére állott.

— Ez az ugy-e? — susogá anyám fülembé.

— Igen, igen, anyám!

— Akkor jól van!

Az ágy felé közeledtünk. Mig én az anyával beszéltem, a fiatal lány ismét bátorságot vett magának. Első pillanatra úgy látszott, hogy a beteg még sincs egészen a végsőkön, s ezt mondám is; hanem ő fejszóváva felelé:

— Orvos ur, tizenégy nap előtt még megmenthető lettem volna, hanem akkor orvosszerekre pénzünknek kellett volna lenni, mi pedig annyival is alig birtunk, hogy mindennapi kenyerünket megszerezzük. Leányomat három este egymásután küldtem koldulni. A világ kemény szívű, soha sem hozott semmit. Végre az isten jó-sága részvétteljes sziveket hoz; szerencse ez leányomra nézve, ki ez által az életben talán támogatást nyer; hanem számomra már késő. Rajtam többé segíteni nem lehet.

E szavak villámcsapásként hatottak rám, e szavak engem e nő haláláért felelőssé tettek. — Ne csüggedjen! — mondám. — Állapota nem oly vesélyes, mint gondolja.

A felelet gúnymosoly volt.

— Nincs nekem szükségem orvosra, hanem papra; hívasson ön egyet.

Borzasztó végzet! A nő igazságot mondott. Meghalt, nekem köszönetet s áldást mondva; pedig átkozhatott volna, és valóban jogosan.

A leányt anyám magához vette s vigasztalni igyekezett. Lemondásomat beadtam, s miután hazánkba leendő utazásunkra minden előkészületek megtétettek, Gertrudis — így hívták a koldus-leányt — beleegyezett, hogy minket követni fog. Első kétségbeesése megyenyhült; mindamellett egész lényén leirhatlan gyász, szomorúság és bánat ömlött el. Anyám jótéteményei nem estek hűtlen földre; Gertrud minden nap újabb és

ujabb bizonyítékait adá gyöngéd szeretete- és irántunk ragaszkodásának, s mi napról napra mindig jobban vonzódtunk e kedves lényhez.

Ő ellenben szemlátomást nem érezte magát jól.

Árva halvány lett és szemei a kedvetlenség s csüggyettség kinyomatát vették föl. Ez állapotnak testi oka nem lehetett; anyám erkölcsit keresett, s a barátnő és jóltevő tekintélyével igyekezett Gertrudot odavinni, hogy őt bizalmával megajándékozza. Így, mintegy kényszerítve, elmondá anyámnak, hogy még atyja életében ismert ő egy fiatal embert, ki kezét akarta elnyerni, fősvény s birvagyó szülői azonban beleegyezésüket erre nézve megtagadták. Gertrud később anyjával G . . . be ment, s a két boldogtalan nem látta többé egymást; mindamellét egymáshoz hűségesek maradtak, miről több levél tanuskodik. Gertrud azonban, vonzalmát tekintve, soha sem látott boldog jövőt, mivel tudta, hogy a férfi szülői soha sem fognak beleegyezni.

— Mért nem mondta ezt kegyed nekem előbb? — kiálta rá anyám s átölelte. — Én talán bánatát kissé onyhíteni tudtam volna.

S a nélkül, hogy volem bizalmasan közlötte volna, a mit hallott, ama fiatal ember szülőinek levelet írt, melyben tudatja, hogy különös okok, a háladatosság kötelme, kényszerítik őt, e fiatal leány jövőjéről gondoskodni, s ha a fiatal ember

még régi érzelmeit táplálja irányában, húszezer forint nászajándékkal fogja őt neki adni. Az igenlő válasz nem sokára megérkezett. Anyám először Gertrudnak olvasta fel, ki sehogys birta magával elhítenni, hogy ő valaha még boldog is lehessen, s ily nagy jótéteményt elfogadni vonakodott. Ez ügyet csak ekkor adá tudomra anyám. Én halotthalvány lettem, s egyetlen szót sem birtam szólani.

— Nos, mi bajod van? — mondá anyám. — Nem szíveszen emlegetted nekem, hogy Gertrud iránt szent kötelességet vagyunk lerovandók, mely míg meg nem történik, a te boldogságodból mindig fog valami hiányzani.

— Igen, anyám, ez igaz.

— Tehát én a leányt szíve szerint kötöttem össze; most már nem tartozunk neki semmivel. Legyen boldog!

Én semmit sem feleltem. Arcomat kezembe rejtve, állomképeimbe süllyedtem; midőn pedig anyám elhagyott, hangos zokogásban törtem ki. Nekem is volt egy titkom, melyet anyámmal még nem közöltem: a részvét és hálacérzet mélyebb és mélyebb érzelenné változott, s én csak most érttettem meg, mi volt az. A büntetés fájdalma nagy volt s csak azon tudat adott sebemre balsamot, hogy Gertrud boldogságát részben mégis én alkotám.

Közli: *Paszlarszky József.*

Egy hét története.

(Márc. 8.)

(VK.) Az idény műzsját, kit a hitrege még csak egy szelid fuvolyával ábrázolt, de ki a mai lármás világban legtöbbször a zongora széles bilentyüzötét veri, legkevésbé sem háborgatja uralmában a választások növekvő zaja. Sőt, mintha a napról-napra mind jobban „éljenzett“ képviselőjelöltek népszerűségétől megijedt volna, mihon működik, hogy ő is minden áldott este megkapja a maga tapsát és éljencit a redout kis termében, a hová — ha megtelik — elég nagy közönség fér. Tevékenységi szempja néha tulságokra is ragadja, s ha nem jó jótékony célt, melynek nevében számosakat gyűjthessen udvarlására, vagy igazi művészt, ki valódi diadalokat szerezzen számára: besuhan egy-egy jámbor zenészhez, s ott a Macbeth-boszorkák csáblhangját öltve föl, addig beszél, nyugtalanít, háborgat, míg a szegény áldozat neki nem rohan — a redout-teremnek, szívében remény-nyel s kezében egy esomó hangjeggyel.

Igy járt a szegény Várai Ferenc is, husz év előtt a nemzeti színház énekes, s most a csöndes Budavár „regens chori“-ja, mely minőségében becsüendő buzgalommal és elég sikerrel műveli az egyházi zenét, s közbe-közbe maga is miséket szerez, melyekkel kár volt leszállnia a khórusról a redout sikamlós talajára. Egyházi zeneműveit — melyeket katonai zenekar adott elő — üreseknek találták, énekét vékony éneknek, s kis fia zongorajátékát iskolai gyakorlatnak. A műzsa pedig — észrevéve, hogy ezuttal kábán cselekedett — elsuhant s nem volt jelen, átadva helyét egyik olympi ismerősének, a pajzán Jocusnak, ki nagyokat szokott nevetni a jó emberek zavarán és füstbement reményein. Másnap este azonban egész zenésztáborral vonult vissza elhagyott csarnokába: a *zenekedvelőkkel*, kiket ugyancsak lelkesít, s kik tisztelőtére énekelték Schumann-tól, játszottak Haydn-tól, s egész ünnepi esztájtéket rendeztek hangszerei-

ken a „Hertelendy-indulóval“, a régi magyar zene-ereklyével, melyet Mosonyi Mihály a hangszerelés fölviillanyzó hatalmával ruházott föl. Sőt harmadnap is ünnepet ült egy quodlibet-hangversenyvel, melyet Huber Károly rendezett a zenészszegeélyző egylet s a zenedei nyugdíj javára, renommirt művészekkel és szépen fejlő zenészeti tehetségekkel.

S ezen a héten következik a folytatás: a világhírű Brahm's zongoráz, Stockhauser énekel, Deutsch Vili a hazai zongoravirtuozság becsületért áll ki, a Strauss-ok koringó estélyeket rendezni jönnek, Spiller és társai pedig az eisenachi Bach-szobor javára az „Európa“ termében kívánják tanúsítani, hogy a német műzene apja: az öreg „Sebestyén“, a magyarok fővárosában is illő kőgyeletlen részesül.

Zenei tekintetben nem is igen volna módunkban exclusiveknek lenni, s mindnyájan örvendhetünk hogy Beethoven „Fidelio“-ja ismét megjelent a nemzeti szinpadon, ha nem is elragadó teljességében, hanem csak egy reményeket gerjesztő kísérlet (Neszveda Anna k. a.) képeben.

Nem lehet különben panaszunk, hogy szinpadunk nem képviselné eléggé a beszélő és éneklő dráma nagy szellemeit. Alkalmunk van hallani most Mozart „Don Juan“-ját, majd Beethoven „Fidelio“-ját, egyik héten Shakspeare „Hamlet“-jét, a másikon Moliére „Mizantrop“-ját.

Ez utóbbi nálunk ujdonság. Két századnak kellett elfolyani, hogy a francia kúnikum ez egyszerű diszpéldánya nálunk is meghonosúljon, még pedig oly időben, midőn minden vigjátékíró szövevényes bonyodalomban s tarka cselekvényekben keresi üdvét. Ezekből a „Mizantrop“-ban semmi sines. Képzelné sem lehet egyszerűbb mesét. Egy moralista, ki gyűlöli az embereket hibáikért, de egyszersmind nevetséges rabszolgája lesz egy nőnek, a leghibásabbak egyikének, s így mindaz, a mit tesz, kómikai összeütközésbe jó komor bölcselmével; és egy tesszolgó nő, ki minden udvarlóját meg akarja tartani, s ép ezért elveszti valamennyit: a két egyén jellemzése képezi a vigjáték főrészt; továbbá egy üres poéta, egy pár csillogó udvarone, egy erényeskedő ravasz asszony s egy okos fiatal pár, egészítik ki a társaságot. Ezek jellemzését tüzte ki a költő feladatául, mit mesterileg meg is oldott. Van e műben fejlődés, de cselekvény igen kevés; sokat beszélnek, keveset tesznek, — és mégis ez a vigjáték minden gondolkodóra mélyen hat, mert komikuma a mily finom, ép oly erős, jellemzési iga-

zak és művészi, s néhány jelenete az emberi gyöngeségeknek csodálatosan eltalált rajza.

A fölületes néző — megengedjük — „simplexnek“ találja az egyszerű folyású művet; de a kik a szinpadot szeretik annak tekinteni, a minék lennie kell: az élet és szív művészi tükrének, azok természetesen találják, hogy egy híres francia matematikus — ép a „Mizantrop“ előadása után — így kiáltott föl: „Jobb szeretnék Moliére lenni, mint Newton!“ Valóban, az ő bölcs költészete ép oly okos és igaz, mint a számok, csakhogy sokkal szebb.

A „Mizantrop“ hatása nálunk is mindenestre általánosb lesz, ha Feleki jobban ki fogja emelni a címszerep kómikai alaphangját, s ha benne a komoly és rideg bölcslem mellett a lány szívet is mindig látni fogjuk. Hanem az is igaz, hogy ily szerepet könnyebb volt Moliére-nek írni, mint egy mai világi szinművészeknek teljesen eltalálni. Prielle Kornélia asszony a kacér Celiménet, s Szerdahelyi a nagyúri fűzfapoétát kitünőleg játszották.

Másnap eredeti drámánk egy új hajtását láttuk a népszínházban: Dux Lajos „Utósó prófétá“-ját, melyről ugy beszéltek, mint valami tüneményről, holott nem más, mint — kísérlet. Merész törekvés, de kevés siker, gyarlón alkotva, de szépen írva — ez az egész. A világosság, a dráma e nélkülözhetlen levegője, hiányzik belőle. Hallunk választékos nyelvet, gyakran rövid és eltalált kifejezéseket, láttunk néhány élire állított hatásos jelenést, minők a könnyen mozgó kezeket hamar tapsra készítik, de a mik mögött a gondolkodók lélektani igazságot s drámai szellemet szeretnének látni; aztán kapunk sokféle fordulatot, melyben több a meglepetés, mint az összefüggés; s e közben nem tudjuk megérteni sem a szerző célját, sem személyeinek jellemét. Akart ő sokat, de tán ép ezért ért el keveset. Az utósó próféta családjának története mellett: egy nép, Jeruzsálem pusztulását kívánta drámailag festeni. Hogy ezt tehesse: sokfelé tétozavott. A szini tanodában, hol a mult hét minden napján „elméleti vizsga“ volt, (még pedig jegyezzük meg itt, hogy jó sikerrel,) a növendékek fekete táblára rajzolák föl a jó dráma egyszerű ábráját. Ez egy nyitott háromszög. Alólról indul s egyenest haladva fölfelé, a tetőpontról leesap, s röviden véget ér. De egyenes utjából nem tér ki soha, sem midőn fölfelé fejjik, sem midőn katasztrófát csinálni, tömegesített súlylallyal leesik. Ha eszünkbe jutna az „Utósó prófétát“ ily ábrailag jelképezni: egy jobbra-balra ki-kitérő ágbogot kpnánk, mely végül egy unalmasan

hosszú és lapos vonalban végződnek. De a forma tökéletlenségét kezdőnél könnyen feledhetnők, csak fel tudnók fogni legalább azt, a mit a szerző akart. De ép ez az, a mit csak sejthetünk, s nem tudunk. Az első előadásnál egyet, a másíknál másat gondolhatunk felőle. Ennélfogva nevezze bár e művet a színpad eredeti tragédiának, mi nem láttunk benne más, mint eredeti khaoszt. Szerzőjének mindenesetre sok tehetsége van, ez látszik nyelvén (s látszik hírlapi cikkein is), de az „Utósó próféta“ nem mutat még drámai tehetségre, mely rendszeren ép a cselekvény és a jellemrajzolás erejében szokott mutatkozni.

A lapok tehát csalódtak, midőn e műnek nagy sikert ígértek; különben a lapok sokban csalódnak. Ime, Rómer Flóris is ugy emlegették, mint a muzeum leendő igazgatóját, (mert Kubinyi Ágostont ez állásától már egy hét előtt felmenték), s megérkezett a Pulszky Ferenc kinevezése.

Pulszky nem dicsekedhetik valami nagy népszerűséggel, de azt mindenki elismeri róla, hogy a régészet és műtörténelem terén kitünő tehetség. Henszlmann a politikában egészen más sarkponton áll; de az említett tudományok útján karöltve jár vele, sőt tán bámulja is egy kicsit. Még Angolországban is, hol annyi a jeles és szenvedélyes régész, nagy híre és tekintélye volt neki, mint ritka műismerőnek, s a britt muzeum nem egyszer kérte ki véleményét, midőn nehéz tárgy forgott szóban. Kinevezése tehát helyeselhető, sőt örvendetes is volna, ha muzeumunk ügye elvonná őt a politikától, melyet elvégeznek nála nélkül is, míg a műtudományoknak ugyan kevés hivatott

munkása van hazánkban. A politika különben is csak igen határozott természeteknek való. A ki az impressiók embere: azt csak sodorja ide s tova, s utójára is tönkre teszi.

Eszünkbe jut szegény Lamartine, kinek necrologját a mult héten vizshangozták lapjaink. Őt is a politika törte meg. Ha csupán költő marad: semmi árny sem vegyül dicsfényébe. De a politika hulláma a mint magasra emelé: ép úgy le is csapta hirtelen. Történeti dicsősége pünkösdi királyság volt. 1848-ban milliók éljenzték, 1849-ben már alig kellett valakinek. De a múzsa, melytől gyakran el-eltért, elidegeníthetlen hűséggel adja vissza neki a dicsőség teljességét, s emléket annyi fénynyel sugározza körül, hogy senki sem gondol többé a gyöngö politikusra, midőn a halhatlan költőre emlékezhetik. A tétovázó tettek elmosódtak az idő folyamában: míg az erőteljes költemények megmaradnak!

Örömet időznénk e költő emlékénel, ha terüink volna rá, s ha eszünkbe nem jutna, hogy hátra van még a hét egy fontos története: az, hogy király és királyné ő Felsőgük a mult szordán — a kis főhgnővel — Budára érkeztek, innen a horvátországi körútra indulandók. Ittlétöket azonban ezuttal csak a várpától lengő zászló jelezé. Ez a esönd s pihenés hete volt rájuk nézve, mialatt Zágráb és Fiume ezer meg ezer kézzel munkálkodott, hogy minél fényesb ünnepélyekkel fogadhassa a királyi párt. E héten nem lesz hétköznap sem a horvátok fővárosában, sem a magyar tengerpart fénypontján: a hű Fiumében, — mely akármit beszél is a geographia — a Dráván tul legközelebb van hozzánk.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k.

Történeti naptár. *Március hó.* 4. Az özönvíz kezdetét veszi a világ teremtése után 1656. — A kreamsiri országgyűlés feloszlatatik 1849. — Taylor Zakariás az észak-amerikai Egyesült Államok elnökévé választatik 1840.

5. Nagy Lajos magyar király született 1326. — Correggio 1534, Mesmer 1815 ††. — Danjanics és Vécsey tábornokok győzelme Szolnoknál 1849.

6. Jézus Lázárt föltámasztotta 29. — Michel Angelo született 1474.

7. Essex gróf lefejeztetik 1601. — Az első biblia-társulat alakult Londonban 1804.

8. Bonaparte egybekel Josephinevel 1796.

9. Mazarini bibornok 1661, Schiller Frigyes 1805 ††. — Mirabeau gróf született 1749.

10. Bem Nagy-Szebent bevette 1849.

11. Torquato Tasso született 1544.

12. I. Gergely pápa 604, Mathisson 1831. ††. — IV. Rudolf alapítja a bécsi egyetemet 1365. — Dobzse László magyar király † 1546.

Közli: V. A.

— (*Egy kilenc-éves költőről.*) A „Társalkodó“ 1834-ki évfolyama 228-ik lapján ezeket olvassuk: „Rév-Komáromban egy szegény tébolyodottra, ki házról házra járva teng, következő verseket irt egy ugyanottani kilenc-esztendősi fiucska:

„Olyan vagyok én, mint az oly madársereg,

A mely eltévedvén, az ég alatt csereg;

Én is eltévedtem elmémbe, bujdosok;

Szánjatok meg kérlek lelki jó orvosok!“

Ez a „kilencesztendősi fiucska“ *Jókai Mór* volt.

Zsámbécs — A királyné kíséretében utazott gr. Andrássy Gyulánál is.

(A *Magyarországi* (v. *Magyar*) havi állásában (március 1-iken) a pénztárnok néleho pártoló tagot jelentett be. A felolvastatott sorát Schullia Ferenc építész ajánlotta meg, értekezésben Vajda-Hunyad városról, melynek — általa kémsémet — díszes rajzát is ki kellett állítva. Az értekezés szerint a vár katasztrófái hiábavannak lesznek az arpadai vagy még inkább a római korszakra; az építkezés moderns háttérben Hunyadi János korára mutat, ki azt azonban nem vár, hanem csak palotát gyanánt használta. Varrá Mátyás emelte. Mátyás királyval lettint a vár fényes. Igaz, hogy Bedlén Gábor udvara számára sokat építettett rajta, de az izlés ellenére, így a vár legszebb tereket is hat részre osztatta fel. I. Ferenc 30 ezer forint restauráltatá, de nem volt benne tisztok miatt kőszőnet, kik minden kegyeletet félretéve az „*oroszok*”ból csináltak varaktárt. Legegyes után a kegyes Bachféle hatóság megvásárolt restaurátórára 1600 forint Cepp viz a tengerbe. A vár mindinkább romladosott, Előki K. orvos kezdett vele tüzetesebben foglalkozni, majd a lakos dr. Arányi Lajos jelen művében. Es mind semmit sem használta. — Hanem a bécsi expedíció feje Schmidt, beszélt gr. Zichy Odórnak, ez t. Nereczára, az a pénzügyminiszterrel. Így aztán volt hatása. — Thaly Kálmán szerint a várta vár, régibb mindenesetre, mint a város királyi. „*Nebojsa*” (ne félj) torony, mit valóságilag Török János (a Bálint fia) építtetett a helyt lejtője ellen, a megválasztások ellen. — Rómer Fl. ep. ellenkezőleg a Donjont tartja a vár építés megváltás, s a németek csak akkor hajlandó feladni, ha e vár eleinte csakugyan csak palotával tekintetett. — Kápolnai Irván az 1774-iki örökösökben háború, először magyar hősnök, Bathysnyikárolynak hadviseléséről értekezett. Az osztrákok alk. emeltek, a magyaroknál csak annyit emeltek maradtam, hogy a kapt a horogváltat, a az idejék az ellenességét ismerhetők csak meg. Ezek pedig csak díszesekkel szólnak a vitéz magyar tölvekről. Ugyan említi, hogy II. Lajos királyval Rotondában egy szép, érdekes, Szent arkangyalok, mely a 16-ik század elejéről való, és megváltja azt az átvezetett nézetet, mint ha a szentek által király győzelem testhaláláig iddion lenn volna. — Amíg azban tartandó nagygyűlésre Joly Arnold kértett meg emlékböszölet tartani Beth Károly felett, s Nyáry Albert pedig értekezésben Posthumus Isvánról. — Szalai Agoston mutatott be végül egy pár érdekes Győrött talált régiséget; egy pár díszesémet, (egyik kőből s a) s egyiket a kéregből vették meg, mi nagyon ócsor volt. A kőből meg megváltja a győzelemesémeteknek említi a díszes, a „herba venenata”, s ma nagyon díszesémet. Ki tudja, hát ha pár század múlva nem fog elvett lenni.

(A *Magyarországi* (v. *Magyar*) havi állásában (március 1-iken) a pénztárnok néleho pártoló tagot jelentett be. A felolvastatott sorát Schullia Ferenc építész ajánlotta meg, értekezésben Vajda-Hunyad városról, melynek — általa kémsémet — díszes rajzát is ki kellett állítva. Az értekezés szerint a vár katasztrófái hiábavannak lesznek az arpadai vagy még inkább a római korszakra; az építkezés moderns háttérben Hunyadi János korára mutat, ki azt azonban nem vár, hanem csak palotát gyanánt használta. Varrá Mátyás emelte. Mátyás királyval lettint a vár fényes. Igaz, hogy Bedlén Gábor udvara számára sokat építettett rajta, de az izlés ellenére, így a vár legszebb tereket is hat részre osztatta fel. I. Ferenc 30 ezer forint restauráltatá, de nem volt benne tisztok miatt kőszőnet, kik minden kegyeletet félretéve az „*oroszok*”ból csináltak varaktárt. Legegyes után a kegyes Bachféle hatóság megvásárolt restaurátórára 1600 forint Cepp viz a tengerbe. A vár mindinkább romladosott, Előki K. orvos kezdett vele tüzetesebben foglalkozni, majd a lakos dr. Arányi Lajos jelen művében. Es mind semmit sem használta. — Hanem a bécsi expedíció feje Schmidt, beszélt gr. Zichy Odórnak, ez t. Nereczára, az a pénzügyminiszterrel. Így aztán volt hatása. — Thaly Kálmán szerint a várta vár, régibb mindenesetre, mint a város királyi. „*Nebojsa*” (ne félj) torony, mit valóságilag Török János (a Bálint fia) építtetett a helyt lejtője ellen, a megválasztások ellen. — Rómer Fl. ep. ellenkezőleg a Donjont tartja a vár építés megváltás, s a németek csak akkor hajlandó feladni, ha e vár eleinte csakugyan csak palotával tekintetett. — Kápolnai Irván az 1774-iki örökösökben háború, először magyar hősnök, Bathysnyikárolynak hadviseléséről értekezett. Az osztrákok alk. emeltek, a magyaroknál csak annyit emeltek maradtam, hogy a kapt a horogváltat, a az idejék az ellenességét ismerhetők csak meg. Ezek pedig csak díszesekkel szólnak a vitéz magyar tölvekről. Ugyan említi, hogy II. Lajos királyval Rotondában egy szép, érdekes, Szent arkangyalok, mely a 16-ik század elejéről való, és megváltja azt az átvezetett nézetet, mint ha a szentek által király győzelem testhaláláig iddion lenn volna. — Amíg azban tartandó nagygyűlésre Joly Arnold kértett meg emlékböszölet tartani Beth Károly felett, s Nyáry Albert pedig értekezésben Posthumus Isvánról. — Szalai Agoston mutatott be végül egy pár érdekes Győrött talált régiséget; egy pár díszesémet, (egyik kőből s a) s egyiket a kéregből vették meg, mi nagyon ócsor volt. A kőből meg megváltja a győzelemesémeteknek említi a díszes, a „herba venenata”, s ma nagyon díszesémet. Ki tudja, hát ha pár század múlva nem fog elvett lenni.

vetus szigorubbá. Érdekesnek találjuk tehát Szarvady Ervyesnek Irányához intézett egy magán leveleiből többi között ezeket kövölni: „Franciországban a sajtóvétség miatt alátáptak, ha betegek — mindig apóldásba (maison de sante) engedik menni, melyek a város szélén vagy éppen kívül jó levegőben épültek. Ha nálunk ily apóldák nincsenek, akkor a beteg Bözörményt a városerdei lakásban kellett volna hagyni. Az oly embertelen bánásmód, minőt ellene követek, szegényünkök válik a külföld előtt. En azt találok, hogy oly finom aristokrata urak, mint azok, kik nálunk kormányon vannak, más várakozást szbesztettek a művelt világban stb. stb.”

(*Jókai-bank*). A testőrnök baloldali választók elhatározták, hogy munkások és iparosok segélyezésére részvények útján egy bankot létesítsenek, s azt jelölték ki Jókai-banknak nevezik. Másfél nap alatt *felműlt* volt aláírva e bankra, melynek létesítéséhez csakis a Jókai-pártiabeliek járulhatnak. Ez is mutatja, mily tekintélyes a Jókai-pártja. A bank egy milliónyi alaptőkével kezd meg működését.

(*Asztrói segélygyűlés*) derek pénztárnok, Szthmari Lejes, ki e tisztet addig is sziveségből teljesítte, most — halmozott teendő miatt — lemondott a pénztárnokszágról. Mindig buzgón s teljes készséggel viselte, mint pénztárnok, tisztje terheit, s községnek illeti fáradozásaiért. Az egylet pénztárnok szentel a magyar földhitelemémet lez.

(*A magyar testőrnök*) ő felsége, a testőrpárencsnokszág előterjesztésére, hír szerint 14 tisztet már kinevezett. A testőrnök épületének helyreigazítás s újrajépítése május végével fog megkezdődni, midőn az asztriai hadparancsnokszág kivonult belőle. Addig is azon részében, mely nem enik átalakítás alá, állást nyervek a már kinevezett tisztok.

(*A magyar hitelbank*), hír szerint az új épületet hémillió forintért megvette a kormánytól, s azt lerombolva, kisebb telkekben akarja eladni Orvendombán, ha e hír valóval, s ha minél előbb elfűnnek szemetek elől az izléstelen kőhalmas.

(*A szabolcsi palotájának épése*) alkalmából egy építkezési bizottmány megbízott annak megvizsgálásával, vajjon a tőzött az építkezési rendszabályok szerint építetett-e? E bizottmány oda nyilatkozott, hogy a tőz egyáltalán igentűvesévalyes, miert is a harmadik emeleten lévő Esterházyképtár s a képzőművészeti csarnok folytonos veszélynek van kitéve. — A bizottmány ugyan már 1885-ben is hasonló értelmű jelentést tett, és a tanács el is rendelt, hogy a veszélyes válsáfszfák tűzbiztosra legyenek által helyettesítessenek, de a rendelet nem teljesítetett. Az építkezési bizottmány most azt ajánlja, hogy a képtár helyiségeinek tőzön mindenütt tűzbiztos falak által választassék el a földszől, s erre vonatkozó tervek tárgyalassék elő. Ha e tervek elfogadhatnak s a változtatás megkezdődik, akkor az eddigi válsáfszfák is megmaradhatnak; addig azonban tanácsosnak tartja a bizottmány, hogy a képek más, biztonságos helyiségekbe tétessenek.

* (Az állatkert) részére több buzgó polgár abban fáradoz, hogy oly önkényes kölesönöket hozzanak létre, melylyel ez intézetet nemcsak jól fenntartani, hanem tetemesen gazdagítani is lehessen. Mint mondják, eddigelé 16,000 forint irtak alá. Valóban óhajtható, hogy állatkertünk évről évre nagyobb virágzásra emelkedjék.

* (Az 1849-ki események egyik áldozatának) a lelkes Weroniczky hercegnek porait egy szerény fakerecsit jelöli a kerepesi temetőben. Pesti ifjak tehát elhatározták, hogy diszes emléket állítanak sírjára, ez ügyben mult vasárnap délután 4 óra-kor a „Pannonia” szállodában gyűlést tartottak.

* (Emlék honvédeknek.) Sopronmegye bizottmánya — Bern város példájára, hol a svájci szabadságharcban elhullottak nevei a főtemplom falába illesztett márványtáblára vannak vésvé — elhatározta, hogy a megyében volt honvédek emlékére a megyeház nagy termében márványtáblákat fog felállítani, melyek közül egyikre azok nevei lesznek vésendők, kik a csatatéren lettek a harc áldozatai, a másira pedig azok nevei, kik nem ugyan a harc-síkon, de szintén mint honvédek lettek áldozatai hazájuk iránt való hűségüknek.

(Szegednek történelmi társulat) van alakulóban, melynek feladata lenne Szeged és vidéke történelmi adatait felkutatni s a Pesten alakult történelmi társulattal összeköttetésbe lépve, a történelmet művelni. A társulat létrehozásán Löw Lipót főrabbi fáradozik.

* (Egy ország-világot látott hazánkfia!) Takácsi Miklós érkezett haza e napokban Braziliából. Laplandban is volt s ekkép a két fősark között tett nagy utazást.

* (A külföldre szóló útlevelek) kiállításában változás történt. Elűnt róluk a kétféjű sas, s helyét a magyar címer foglalta el. Az első lapon szintén történt változás. A szöveg ugyanis ittnémet és magyar nyelven volt írva; most már csak a magyart használják, a másik oldalra pedig a franciát is felvették.

* (Dedk Farkas) „Fogságom elbeszélése” című művet fejezett be. Még e tavaszon fog megjelenni.

* (Nagyvárosi hirdetések.) Gira Ferenc engedélyért folyamodott a városhoz, hogy több élénk helyen öntött vasból készült nyolc-szögű kioszkokat állíthasson fel, melyeken transparent hirdetések, s mindegyikén egy-egy transparent óra lennének alkalmazva.

* (A budai boszorkány-konyha ügyében), melyről már emlékeztünk, bevégeződtek az előleges vizsgálatok. A boszorkány-konyha tulajdonosnője emberköpönyékből főzött várszitalt, a Tabán-külvárosban lakott s a vizsgálatok folytán kiűnt, hogy itálával Bécsben időző férjét volt szándéka megmérgezni. E gonosz szándék, valamint a fölkerült orvosok véleménye, kik a kérdéses ital veszélyessége mellett szólottak, arra bírta a budai városkapitányt, hogy e gonosz szándéku nő ügyét az okmányokkal együtt a bünyenyítő törvényszék elé terjessze.

* (A selmeci ványder-akadémia) 1770-ben alapított, s így jövő évben lesz száz éve, hogy fenáll. Es alkalmat nagy ünneppelylyel akarják

megülni s az ide vonatkozó terven s selmeci tanárkar és Zsigmondi mérnök dolgoznak.

* (Véres jelenet Székes-Fehérvárrt.) E napokban a jobboldali Kuthi-pártbeliek agyonverték a baloldali jelölt: Schvartz Gyula egyik pártihívét, Szabót. A kormánypárti lapok úgy tüntették föl az egészet, hogy a szomorú eseményt nem pártszenvédele, hanem magán-okok idézték elő. De a városi közgyűlés azon intézkedéseiből, hogy több Kuthi-pártbeli ellen indítottak vizsgálatot, csakugyan az tűnik ki, hogy Szabó pártszenvédele és pártduh áldozata lett.

* (Beniczky Lajos esztére) vonatkozólag az „Ell.” úgy értesül, hogy Pestmegye hatósága új nyomokat fedezett föl; ennélfogva a vizsgálat újból megkezdett.

* (Régi ásmányok.) Ipolyi Arnold régészünk két helyről is kapott gyönyörűt obsidianokat és kova nyilhegyeket. Azokat, melyek Felső-Tárkányból gyűjteményébe kerültek, olyan helyen találták, hol bronzok is fordultak elő. Szihalmán pedig későbbi kőszerszűkre és vastárgyakra akadtak, melyek jellemző muzeumi példányok.

* (Orids nő.) Londonban egy 20 éves nő mutogatja magát, ki 8 láb és 1 hüvelyknyire nőtt, s ki az orvosok véleménye szerint még egy darabot nőni fog.

* (Említettük már egy ízben Peterlongo János ur jó hírnevű innsbrucki fegyvergyárárt), s most újlag figyelemeltjük a fegyverkedvelők közönséget, úgy mint szintén a fegyver-árusokat is, hogy nevezett fegyvergyár jelenleg több ezer pár különböző, legjobb minőségű tencerrel, nagy mennyiségű vasszalag és sodrony-oszöví dupla, ugyszintén Lefauchaux-revolverekkel is rendelkezik. A vadászat- és fegyverkedvelők közönségre nézve, mely szereti szükségletét egyenesen valamely hírneves gyárban megrendelni, érdekes lesz megtudni, hogy rendszeren egy pár száz pontosan készített és jól lövő Lefauchaux-fegyver, vadász-vo: t caövtü és öllövő puska van Peterlongo urnál készletben, a legújabb szerkezet szerint, a legújtanysos árákon, valamint minden más, e szakbavágó tárgyak is folyton kaphatók a legolcsóbbtól a legfinomabb minőségügig. Fegyverei jószágáért Peterlongo ur kezesseget vállal, s a ki bővebb felvilágosítást akar, forduljon egyenesen fegyvergyárához Innsbruckban, mely mindig rendelkezésre áll mindenkinék, s minden levélre szívesen váaszol.

Nyilatkozat. A „Hazánk s Külföld” nek mult évben még nem levén előfizetője, annak 1868-ról való 16-dik számát csak a napokban olvastam. Ebben „Szabadságharcunk és Haynau r-muralma alatt” című cikkbén Tóth Dániel ur rólam is megemlékszik, lintha zárgondnoki elmozdittatását ténylegesen elősegítettem volna. Ezennel kinyilatkozatom, hogy tessék az illetőnek a megye levéltárát felkutatnia s megöszdhetik róla, hogy sem közvetve, sem közvetlenül elmozdittatásába be nem folytam s hogy ily tartalmú folyamodvány sem nevében be nem adtam, sem tollam kifolyása nem volt. — Kelt Baracskán, (Baravármegyében,) 1869. febr. 25—kén. Kelecsényi Ráfael, m. k.